

Værktøjskasse om forebyggelse af arbejdsulykker ved forlystelser

Indholdsfortegnelse

1	Indledning	1
2	Forebyggelse af ulykker	2
2.1	Sikkerhedsrunderinger	2
3	Når ulykken er sket	3
3.1	Undersøgelse af ulykker.....	3
4	Få overblik og undgå skader	4
4.1	Beskyttelse	5
4.2	Instruktion og uddannelse	6
4.3	Teknisk udstyr	6
4.4	Uforenelige mål	7
4.5	Kommunikation	7
4.6	Orden og ryddelighed	7
4.7	Organisation	7
4.8	Procedurer	8
4.9	Design (indretning og opbygning af arbejdsplads)...	8
4.10	Vedligeholdelsespolitik	8
4.11	Belastende omstændigheder	8
5	Formidling af sikkerhed og sikkerhedskultur.....	9
6	Skema til sikkerhedsrunderinger	11
7	Metode til undersøgelse af ulykker, "5 gange hvorfor".....	13
8	Eksempel på udfyldt ulykkesanalyse, "5 gange hvorfor"....	14
9	Jeg vil vide mere.....	15
10	Adresser	16

1 Indledning

Formålet med denne værktøjskasse er at give forslag til, hvordan ledelsen og sikkerhedsorganisationen kan arbejde med forebyggelse af arbejdsulykker ved forlystelser. Med forlystelser menes karuseller, vandrutchebaner, rutchebaner, hoppeborge, flyvende tæpper mv., der er opstillet og benyttes offentligt.

I forbindelse med forlystelser er der roterende dele, tunge vogne i bevægelse, store niveauforskelle, klor og syre til vandlande og meget andet. Det øger risikoen for ulykker for de ansatte og for andre personer. Det er vigtigt at forebygge ulykker i at ske og at lære af ulykker, der er sket, så de ikke gentager sig.

Værktøjskassen anviser en metode til, hvordan ulykker kan forebygges ved at have fokus på de forhold, som påvirker de ansattes sikkerhed. Desuden angiver værktøjskassen en metode til at arbejde med ulykker for at sikre, at de ikke sker igen.

Sidst i værktøjskassen er der et par råd om at formidle sikkerhed, idet formidling er vigtig for at øge fokus på jeres sikkerhed og dermed forebygge ulykker.

Værktøjskassen er udarbejdet af Branchearbejdsmiljørådet for service- og tjenesteydelser i samarbejde med branchens parter.

2 Forebyggelse af ulykker

I forbindelse med forebyggelse af ulykker er det vigtigt at finde ud af, hvilket niveau af ulykker man vil arbejde med. Nedenstående findes beskrivelser af tre niveauer:

- Personskade med eller uden fravær. F.eks. en skruenøgle falder ned fra et stillads og rammer en medarbejder.
- Nærvæd ulykker der kunne have givet skader, men hvor ingen kom til skade. F.eks. en skruenøgle falder ned fra et stillads, men rammer ikke medarbejderen.
- Observationer af farlige forhold der kan føre til ulykker. F.eks. det observeres, at der ligger en skruenøgle yderligt på et stillads, og der er ikke sparkekant på stilladset. At arbejde med observationer sikrer en meget høj grad af ulykkesforebyggelse.

2.1 Sikkerhedsrunderinger

Sikkerhedsrunderinger er, når man gennemgår en arbejdsplads med det formål at observere og rette op på farlige forhold.

Sikkerhedsrunderinger bør altid foretages efter opstilling af en forlystelse. Ud over dette kan det være en god idé at gennemføre dem jævnligt, f.eks. hver gang man har sikkerhedsmøder.

Det kan være en fordel at medbringe en checkliste ved sikkerhedsrunderinger. Checklisten sikrer, at man kommer rundt om de vigtigste ting i forbindelse med en forlystelse. Et forslag til en sådan liste er vedlagt i denne værktøjskasse.

Sikkerhedsrunderinger kan gennemføres af sikkerhedsorganisationen eller af de medarbejdere og teknikere, der betjener og vedligeholder forlystelsen.

3 Når ulykken er sket

Når der sker en ulykke, er det vigtigt at vide, hvad der skal gøres. Jo længere tid der går efter en ulykke, jo sværere er det at samle op på, hvad årsagerne til ulykken har været og på de personer, der har været involveret ved ulykken. Det kan derfor være en god idé at have en fast procedure for undersøgelser.

3.1 Undersøgelse af ulykker

Det er vigtigt, at der er en tovholder på sagen altså en, der er ansvarlig for undersøgelsen og bearbejdning af resultaterne.

Der bør sammensættes et hold, der giver mening i forhold til det, der undersøges. F.eks. kan sikkerhedsrepræsentanten eller sikkerhedslederen fungere som tovholder (den der stiller

spørgsmål), operatøren på forlystelsen som bruger af materiellet og teknikeren som ekspert i forhold til forlystelsens opbygning.

Metoden, der er med i denne værktøjskasse hedder, "5 gange hvorfor", og er en simpel teknik, der sikrer, at man finder et problems grundårsager - og ikke blot dets symptomer. Teknikken kræver i sin enkelhed, at problemløseren spørger »hvorfor«, indtil den egentlige årsag til problemet afsløres. Erfaringen viser, at det ofte er nødvendigt at spørge videre mindst 5 gange, før den egentlige årsag til et problem er fundet.

4 Få overblik og undgå skader

For at få et overblik over hvor ulykker kan ske, og hvad der grundlæggende kan forårsage ulykker, tages der i denne værktøjskasse udgangspunkt i 11 områder, hvor der grundlæggende kan ske fejl, der fører til ulykker. De 11 områder er:

1. Beskyttelse
2. Instruktion og uddannelse
3. Teknisk udstyr
4. Uforenelige mål
5. Kommunikation
6. Orden og overskuelighed
7. Organisation
8. Procedurer
9. Design (indretning af arbejdspladsen og af den enkelte forlystelse)
10. Vedligeholdelsespolitik
11. Belastende omstændigheder.

I de følgende afsnit gives der med udgangspunkt i de 11 overskrifter idéer til, hvad man i branchen kan fokusere på inden for det enkelte område for at forebygge ulykker.

4.1 Beskyttelse

Beskyttelse er det, der fysisk skal forhindre medarbejdere i at komme til skade. Dette kan f.eks. være personlige værnemidler eller forhindringer der gør, at man ikke kan komme i klemme eller blive kørt ned.

Personlige værnemidler: Det er vigtigt, at nødvendige og relevante værnemidler er til rådighed for at forhindre skader eller ulykker, f.eks. hjelm, sikkerhedssko, handsker mm.

Forhindringer: Disse kan udformes på mange måder. Det vigtigste er, at de skal forhindre uvedkommende eller fejlagtig indtrængning. Forhindringen skal sikre, at maskinen eller forlystelsen stopper. Dette kan gøres ved switch off knapper på låger eller f.eks. lysgitre, der ved passage slår visse funktioner fra.

Eksempel på switch off knap på indgangslåge ved en forlystelse:

Eksempel på lysgitter opsat på trappe:

6

4.2 Instruktion og uddannelse

Det er vigtigt de ansatte får en grundig instruktion, inden arbejdet påbegyndes, og at sikkerheden er en del af instruktionen og uddannelsen i forhold til f.eks. korrekt betjening, dagligt eftersyn, forholdsregler ved beredskab og evakuering. Ligeledes er det vigtigt, at sikkerheden trænes f.eks. ved brand- eller evakueringsøvelser.

For at sikre at de relevante uddannelser er gennemført, kan det være en god idé at have fortegnelse over, hvilke medarbejdere der har hvilke uddannelser. Dette skal sikre, at medarbejdere ikke udfører opgaver, de ikke er uddannet til med risiko for ulykker.

4.3 Teknisk udstyr

Det er vigtigt at sikre sig, at:

- det tekniske udstyr er sikkerhedsmæssigt i orden
- afskærmninger er i hel stand og monteret som foreskrevet
- der er afholdt lovpligtige eftersyn på det tekniske udstyr
- det rette tekniske udstyr er til stede for, at opgaven kan løses
- det udstyr virksomheden råder over inden for både brand, sikring og evakuering virker og er tilstrækkeligt.

Ud over dette bør der være en plan for, hvilket udstyr der efterses og hvor ofte og herunder, hvilket udstyr der er omfattet af lovpligtige eftersyn.

4.4 Uforenelige mål

Uforenelige mål handler om mål, der står i modsætning til hinanden og vanskeliggør prioriteringen af ens opgaver. Det kan f.eks. være mange hasteopgaver der gør, at man skal være flere steder samtidig.

4.5 Kommunikation

Instruktioner

Instruktioner kan være mundtlige eller skriftlige. De skal som udgangspunkt være på dansk og let forståelige. Hvis der er ansatte, der ikke forstår dansk, skal instruktionen være på et sprog, de forstår.

Telefonkontakt

Ved mange forlystelser er der opsat telefon, eller der benyttes mobiltelefon, der sikrer kontakt mellem de enkelte forlystelser. Det er en god idé, da operatøren hurtigt kan komme i kontakt med de rette folk ved f.eks. problemer med forlystelsen, evakuering eller problemer med kunder.

4.6 Orden og ryddelighed

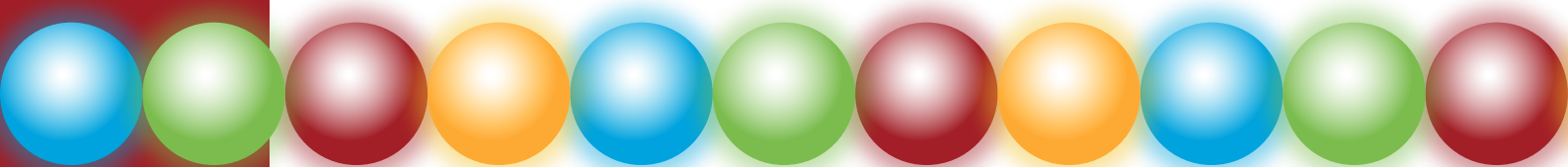
Orden og ryddelighed kan hindre, at man falder i materialer eller slår sig på skarpe kanter. Det sikrer samtidig, at man kan finde sit værktøj og derved ikke fristes til at bruge noget forkert. Uorden kan medføre, at man i beredskabssituationer ikke kan finde det nødvendige materiel, før det er for sent. Følgende kan være med til at sikre god orden:

- Sørg for at alle ved, hvor udstyr, værktøj og materialer hører til og at dette respekteres og efterleves (afmærkning).
- Ryd op jævnligt (efter et stykke arbejde og ved slutning af hver arbejdsdag).
- Ret op på fejl med det samme, f.eks. hvis der ligger noget, som man kan falde over, eller hvis værktøj er placeret forkert.

4.7 Organisation

Det er vigtigt, at det er afklaret, hvem der har beføjelser til at tage hvilke beslutninger. Det skal sikre, at regler og procedurer efterleves og at der ikke opstår forvirring.

Det er endvidere vigtigt, at medarbejderne ved, hvem den nærmeste sikkerhedsrepræsentant er, så spørgsmål vedrørende sikkerhed kan blive afklaret.

4.8 Procedurer

Procedurer kan være skrevne eller uskrevne. Det er vigtigt, at:

- de er let forståelige
- de indeholder nødvendige elementer af sikkerhed for at sikre medarbejderen mod ulykker
- de bliver fulgt
- fejl eller ændringer i procedurerne meldes og rettes.

Procedurer kan eventuelt være i form af eller ledsaget af forklarende pikto-grammer for at gøre dem nemmere og hurtigere at læse og forstå.

4.9 Design (indretning og opbygning af arbejdsplads)

Det er vigtigt, at man allerede i designfasen af en forlystelse eller opbygning af et parkområde tænker på sikkerhed for alle parter. Husk at inddrage sikkerhedsorganisationen helt fra start.

Nogle af de ting man kan tænke ind er:

- Gennemgang af adgangsveje og flugtveje
- Adgangsveje for personale og for kunder
- Gennemgang af medarbejdernes fremtidige arbejdsplads i forhold til fysiske forhold og ergonomi
- Sikring af forlystelser og områder med hegn og switch off knapper
- Sikring af nem tilgang for vedligehold.

4.10 Vedligeholdelsespolitik

En vedligeholdelsespolitik kan medvirke til, at alle områder og forlystelser sikres i forhold til fare, der kan skyldes fejl på udstyr og forlystelser eller dårligt vedligeholdte flugt-, adgangs- og færdselsveje.

4.11 Belastende omstændigheder

Overordnet set kan belastende omstændigheder deles i udefrakommende faktorer og i personlige faktorer.

De udefrakommende faktorer kan være vind og vejr, og de kan være kunder med ubehagelig eller voldelig adfærd. De personlige faktorer kan være ked-somhed eller stress og det kan være forskellige former for misbrug.

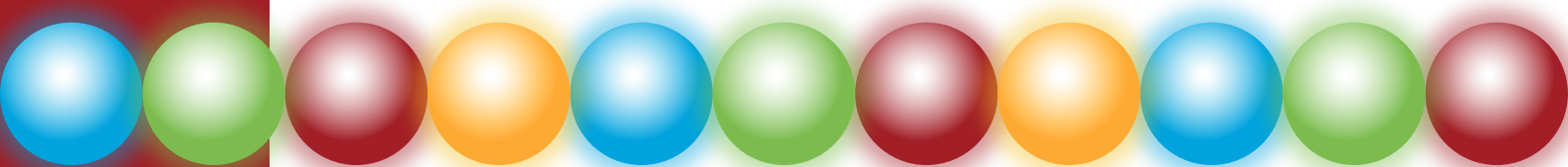
5 Formidling af sikkerhed og sikkerhedskultur

Formidling af ulykker og sikkerhed er vigtigt, da det øger medarbejdernes bevidsthed om dette og kan reducere ulykker.

Sikkerhedstavler

Sikkerhedstavler angiver, hvilke ulykker der har været i virksomheden. Tavlerne skærper medarbejdernes opmærksomhed i forhold til ulykker og sikkerhed. Sikkerhedstavler kan være udformet på mange måder, f.eks:

Kampagner

Kampagner kan medvirke til at fastholde fokus på sikkerhed og gøre opmærksom på bestemte sikkerhedsforhold. Kampagner kan tage udgangspunkt i aktuelle problemstillinger i arbejdsmiljøet eller de kan dreje sig om bestemte typer af problemer.

Plakater

Plakater kan virke som blikfang og kan bruges til at minde om det, der er vigtigt i forhold til ulykker og sikkerhed. Man kan eventuelt bruge billeder fra ens arbejdsplads og kombinere det med slogans eller en sigende tekst.

Sikkerhedsavis

Det kan også være en god idé med en intern sikkerhedsavis, hvor man f.eks. har nyt fra sikkerhedsgrupperne og artikler eller historier om både gode og dårlige ting i arbejdsmiljøet.

6 Skema til sikkerhedsrunderinger

Sikkerhedsrundering udført af: Navn/stilling på alle.	
1. I hvilket område udføres sikkerhedsrunderingen? <ul style="list-style-type: none"> • Navn. • Hvor lang tid har forlystelsen eller området været i brug? 	
2. Hvornår udførtes sikkerhedsrunderingen? <ul style="list-style-type: none"> • Dato: • Klokken: 	
3. Hvilken/hvilke aktiviteter er der på forlystelsen/i området (under normale forhold)?	
4. Hvilket arbejde foregår i området under sikkerhedsrunderingen? <ul style="list-style-type: none"> • Almindelig drift • Vedligehold • Opstilling af forlystelse • Andre forhold. 	
5. Beskyttelse <ul style="list-style-type: none"> • Er der fornødne og relevante værnemidler til stede og bliver de benyttet? • Er afskærmninger til stede og bliver de benyttet? • Er der tilstrækkeligt afspærret i forhold til eventuelle farer? • Virker nødstop, lysbroer og switch off knapper. 	
6. Instruktion og uddannelse <ul style="list-style-type: none"> • Har medarbejderne i området fået tilstrækkelig instruktion og uddannelse? • Er de lovpligtige uddannelser i orden? • Er der tilstrækkelig viden og information om det arbejde, der skal udføres? 	
7. Teknisk udstyr <ul style="list-style-type: none"> • Er der de rigtige tekniske hjælpemidler til arbejdet? • Er de tekniske hjælpemidler, der kræver eftersyn, blevet efterset? 	
8. Uforenelige mål <ul style="list-style-type: none"> • Føler medarbejderne, at der er meget tidspres på arbejdet? • Kan arbejdet reelt udføres inden for den afsatte tid? 	
9. Kommunikation <ul style="list-style-type: none"> • Er der givet den rigtige information om arbejdet og ved over levering af arbejdet? • Er den givet i et forståeligt sprog? 	
10. Orden og ryddelighed <ul style="list-style-type: none"> • Er der orden og ryddeligt i området/på forlystelsen? • Er udstyr, værktøj og instruktioner på deres rette plads? • Er der "ting", som er forkert placeret, som man kan falde over, slå sig på eller skære sig på? 	

<p>11. Organisation</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kender medarbejderen på forlystelsen/i området deres sikkerhedsrepræsentant? • Ved medarbejderen, hvem i organisationen der skal kontaktes ved ulykker, brand eller krisesituationer? 	
<p>12. Procedurer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er der de fornødne procedurer for arbejdet og er de forstået? 	
<p>13. Arbejdspladsens indretning (design)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er arbejdspladsen indrettet hensigtsmæssigt i forhold til det udførte arbejde? • Er sikkerheden indbygget tilstrækkeligt i arbejdet/arbejdspladsen? 	
<p>14. Vedligeholdelse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er forlystelsen eller området tilstrækkeligt vedligeholdt? 	
<p>15. Belastende omstændigheder</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er der mulighed for at søge ly (sol, regn og blæst)? • Er der en alkohol-/misbrugspolitik og er den kendt af medarbejderne? • Har medarbejderne tilstrækkelig mulighed for variation i arbejdet? • Har der været ubehagelige situationer med kunder (vold eller lignende)? 	

Eventuelle fejl, mangler og problemer, der opdages ved en sikkerhedsrundring, skal løses for at undgå ulykker. Hvis et problem kan løses med det samme, gøres dette. Problemer der kræver længere tid til løsning kan indføres i virksomhedens arbejdspladsvurdering. Man kan eventuelt benytte nedenstående handlingsplanen.

Forlystelse eller område	Problem	Løsningsforslag	Ansvarlig for løsning og dato for opfølgning

7 Metode til undersøgelse af ulykker, "5 gange hvorfor"

Ulykken undersøges af: Navn, Stilling/funktion			
Medvirkende ved ulykkesundersøgelse: Navn, Stilling/funktion			
<p>Beskriv, hvad der skete i trin 1 og beskriv herefter i trin 2, hvorfor det skete og svar under samme trin med, at det skete "fordi". Gå videre i trin 3 til 6 med at spørge så længe der stadig er et fornuftigt svar på spørgsmålet. Hvis der ikke er fundet en løsning efter trin 6, fortsætter man med at spørge, til det ikke længere giver mening.</p>			
Trin 1	Hvad skete der?		
Trin 2 Men hvorfor	fordi		
Trin 3 Men hvorfor	fordi		
Trin 4 Men hvorfor	fordi		
Trin 5 Men hvorfor	fordi		
Trin 6 Men hvorfor	fordi		
<p>Løsning på problemet findes ved hjælp af nedenstående skema. Forsøg eventuelt at finde frem til, hvilke af de 11 områder beskrevet i afsnit 2 problemet og dermed løsningen hører under. Dette kan senere bruges til statistik over, hvor mange ulykker, næved ulykker der har været inden for det enkelte område, så der kan arbejdes videre med en samlet indsats på området.</p>			
TRIN	Hvordan løses problemet for at undgå lignende situationer?	Hvilke af de 11 områder hører problemet under?	Prioritering
Trin 1			
Trin 2			
Trin 3			
Trin 4			
Trin 5			
Trin 6			

8 Eksempel på udfyldt ulykkesanalyse, "5 gange hvorfor"

Ulykken undersøges af: Peter Hansen, sikkerhedsrepræsentant.	
Medvirkende ved ulykkesundersøgelse: Hans Jensen, tekniker; Tony Jørgensen, daglig sikkerhedsleder.	
Trin 1	Hvad skete der?: Jan faldt ned fra en stige, fordi den brød sammen under ham.
Trin 2 Hvorfor brød stigen sammen?	Fordi den var defekt.
Trin 3 Hvorfor opdagede han ikke, at den var defekt?	Fordi den ikke var mærket, og det vidste han ikke, at den skulle være.
Trin 4 Hvorfor var den ikke mærket?	Fordi ingen havde kontrolleret stigen.
Trin 5 Hvorfor var den ikke kontrolleret?	Fordi ingen er uddannet til stigeeftersyn.
Trin 6 Hvorfor er ingen uddannet?	Fordi der ikke var en plan for eftersyn.

TRIN	Hvordan løses problemet for at undgå lignende situationer?	Hvilke af de 11 områder hører problemet under?	Prioritering
Trin 1	IKKE RELEVANT	-	-
Trin 2	Få undersøgt stiger hos producent/leverandør.	Teknisk udstyr, 4.3	4 (vi sikrer os, at de stiger, der leveres, er uden fejl)
Trin 3	Gør alle medarbejdere opmærksomme på, at stiger skal være mærkede.	Kommunikation, 4.5	1 (for at undgå lignende ulykker)
Trin 4	Sørg for, at alle stiger kontrolleres.	Teknisk udstyr, 4.3	3 (så ved vi, at alle stiger er OK)
Trin 5	Sørg for, at X medarbejdere bliver oplært i stigeeftersyn.	Instruktion og uddannelse, 4.2	2 (ellers er der ingen, der kan eftersyn stiger)
Trin 6	Udarbejd planer for vedligeholdelse og lovpligtige eftersyn af udstyr (ikke kun stiger).	Procedurer, 4.8	5 (vi sikrer, at der er styr på lovpligtige eftersyn)

9 Jeg vil vide mere

Nedenfor er angivet en række internet-links, hvor I kan søge mere viden til jeres arbejdsmiljøindsats.

- www.bfa-service.dk
BFA Service - Turismes hjemmeside med et udvalg af målrettede vejledningsmaterialer
- www.forebygulykker.dk
Hjemmeside i regi af BFA Service - Turisme. Metoder til forebyggelse af ulykker for forskellige brancher
- www.amid.dk
Arbejdstilsynets hjemmeside, hvor I kan finde alt om regler og vejledninger for alle arbejdsmiljøforhold
- www.amid.dk
Videncenter for Arbejdsmiljø der deler hjemmeside med Arbejdstilsynet, formidler viden om aktuelle arbejdsmiljøemner og problemstillinger og guider på vej til mere viden
- www.amr.dk
Arbejdsmiljørådets hjemmeside. Arbejdsmiljørådet er det forum, hvor arbejdsmarkedets parter drøfter og samarbejder om et sikkert og sundt arbejdsmiljø på danske arbejdspladser
- www.arbejdsulykker.dk
Hjemmeside i regi af Arbejdstilsynet, Dansk Metal og DI. Metoder til forebyggelse af arbejdsulykker
- www.politi.dk
På politiets hjemmeside kan man finde regler og blanketter for godkendelse af forlystelser samt forlystelsesdirektivet.

Adresser

BFA | Transport
Service – Turisme
Jord til Bord

Branchearbejdsmiljøudvalget Service – Turisme

Arbejdsgiversekretariatet

H.C. Andersens Boulevard 18
1787 København V
Tlf. 33 77 33 77
www.bfa-service.dk

Branchearbejdsmiljøudvalget Service – Turisme

Arbejdstagersekretariatet

Kampmannsgade 4
1790 København V
Tlf. 88 92 01 43
www.bfa-service.dk

Sekretariat for

BFA Transport, Service – Turisme og Jord til Bord

H.C. Andersens Boulevard 18
1787 København V
www.bfa5.dk

Arbejdstilsynet

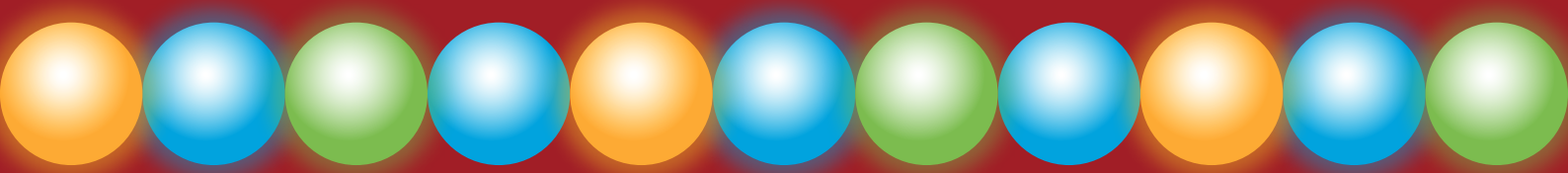
Landskronagade 33
2100 København Ø
Tlf. 70 12 12 88
www.amid.dk

Videncenter for Arbejdsmiljø

Lersø Parkallé 105
2100 København Ø
Tlf. 39 16 53 07
www.amid.dk

Denne værktøj kan hentes på
www.bfa-service

Lay-out: Søren Sørensens Tegnestue
Tryk: PrintDivision
1. oplag 2009
ISBN nr. 978-87-91106-50-7